

פרק לו

הגדרת הנבואה ושלמות כוחות הנביא

הקדמה: בפרק זה, הרמב"ם מגדיר את הנבואה כשיא שיכול להגיע אליו בן אנוש, מתאר את הכוחות הפועלים בנבואה, השכלי והדמיוני, ומנתח את הנאמרים לנבואה תוך הבחנה בין נאמרים מורליים או נרכשים ותוך עמידה על ההבדל במדרגת הנבואה של הנביאים.

הגדרת הנבואה – שלמות מעמד האדם

1 דע שאמיתת הנבואה ומוחזתה היא שפע השופע מאת ה' יתהדר ויתרומם באמצעות השכל הפועל: תחילה על הכוח ההוגה, ואחר כך על הכוח המדמה. זו היא דרגת האדם הגבוהה ביותר, ושיא השלמות שיכולה להיות במינו.

שלמות הכוח המדמה ופועלו

2 מצב זה הוא שיא שלמות הכוח המדמה. זה דבר שבשום אופן אינו אפשרי בכל אדם, ואינו דבר שמגיעים אליו על ידי שלמות בחכמות העיוניות ושיפור המידות, אך שתייהן כולן במצבן הטוב והיפה ביותר האפשרי,

שלו משפיע על כל ישות כבדור הארץ למלא את מוחתה, לתת לה צורה, ולהציא אותה מן הכוח אל הפועל, כמו למשל שיצמח מן הורע עץ, ושיעשה האדם אדם שלם בשיא השלמות (למקומות הרחבה, ואו א.ל.א. ברחבתה). תחילה על הכוח ההוגה – אחר כך על הכוח המדמה – הכוח ההוגה (השכלי) קולט תובנות ורופס מושגים מופשטים, וממיר אותם לחושים ומשלים באמצעות הדמיון (לחלוף הנפש לנחות, ראו פרקים, א.ו. דרגת האדם הגבוהה ביותר

2 – הנבואה היא מיצוי המדות האנושיות, ואף בה יש דרגות (ב.ה.).

2 שלמות בחכמות העיוניות ושיפור המידות... השלמות האפשרית של הכוח המדמה – גנאי הנבואה הם: א) שלמות המדעים העיוניים, מעשה בראשית ומעשה מרכבה, שהם הפיזיקה והמטאפיזיקה; ב) שלמות המידות;

הרחבות העיוניים

1 "ירשיא השלמות שיכולה להיות במינו" – בניגוד לדעתו של ריה"ל, שהנבואה סורה רק על מי שהוא יהודי מלידה (מחיר א.א.א.), הרמב"ם סבור שהנבואה יכולה לשרת גם על גוים וגושים, וזאת חלק מהשקפתו הכללית, שהשלמות האנושית סורה בתבונה האנושית להתלכד עם השכל הפועל, כך אחר כפי כוחו. הנבואה, כמיצוי ייעודי של בן אנוש אינה מנתעת עקב השיך הבורלוגי או הלאומי של האדם, אף כי הרמב"ם סובר שההורה היא הדרך הטובה ביותר להשגת המעלה הזאת. וזה לשון הרמב"ם בפתחת הלכות בעניין הנבואה: "מיסוד ה' ה' לרע ששקאל מנבא אף נבא אדם" (פירוש תורה 1, והיוש ס"א, ס"א). "לפי פירושך פקחן על קושט שפתי", ובין עקר השיש' "הודוה השיש' הנבואה, והוא, לדעת שיה רמון האנושי יש שישמאז בו אישים בעלי כשרונות מפותחים מאד ושלמות גדולה... ואלה הם הנביאים" (פרקים מדרין 1, א. היסד ה-6, ב"אירג

כותרת לכל פרק

הקדמה לכל פרק

כותרת משנה לפסקאות. לתפוס במטב אחד את העניין

ביאור עשיר וקצר

הרחבות והשוואות לדעות נוספות. כאן למשל דיון במעמד הגוי והנבואה

מבלי שיצטרף לכך שיא השלמות האפשרית של הכוח המדמה מעיקר הטבע המולד. אהת כבר יודע ששלמות הכוחות הגופניים הללו, שהכוח המדמה הוא אחד מהם, באה רק בעקבות כך שהאבר הנושא את אותו כוח הוא בעל המוג הטוב ביותר האפשרי לו, ובגודל האופטימלי, ובעל החומר הון ביותר האפשרי. זה דבר שבשום אופן אי אפשר לרפא את חסרונו ולתקן את פחיתותו באמצעות התנהגות. כי האבר שמוגו היה רע מלידה – שיא ההנהגה המאונת אותו הוא להשאיר אותו במצב בריא מסוים, לא להביא אותו לתכונתו המיטבית ביותר. אך אם המום שלו הוא בגודלו או בתנחתו או בעצם שלו, כוונתי לעצם החומר שהוא עשוי ממנו, הרי אין התבולה נגד זה. כל זה יודע לך, כך שאין תועלת להאריך בביאורו.

פעולת הכוח המדמה בכלל ונבואה בפרט

3 כמו כן יודעות לך פעולותיו של הכוח המדמה הזה, שהן זכירת המוחשים והרכבתם והחיקוי שבטבעו; ופעולתו והגדלה והנכבדת ביותו רק כשהחושים נחים ושובתים מפעולותיהם, וזאת שופע עליהם שפע מוסרים בהתאם להנהג.

4 הוא הסיבה לחלומות האמת, והוא עצמו סיבת הנבואה. ההבדל ביניהם הוא רק ברב ובמעט, לא במין.

א"כ לדעתך לא אמירתם החזרות ונשנית (של חז"ל) "חלום אחד מששים בנבואה" (בבלי סוכות 102, ו) ואין מפורים בין שני דברים ממינים שונים. אי אפשר לומר: "שלמות האדם היא פי כך וכך משלמות הוסים".

הם חזרו על העניין הזה בבראשית ובה ואמרו: "ועבל נבואה – חלום" (תה"ו, פז"ו). זה דימוי מופלא, כי הנובלת היא היא הפרי עצמו, אלא שהוא נפל לפני שלמותו ולפני שהגיע זמנו. כך פעולת הכוח המדמה בעת השינה היא פעולתו בעת הנבואה, אלא שיש בו

4-732-48 וביאורו 100). כשהחושים נחים ושובתים – הציורה תרמית, שהקלט שלה הוא הירחות החושיים הציגונים מגיעה לשיאה כשאין קלט חושי-חומר מן המציאות הציגונית לאדם, והדבר נעשה בשינה או בהשבתת החושיים בהקצין (102, ב). הציורה עשויה להיות מצייתת לאדם, עיבוד של השגות החושיים, כגון חלום שוא, אבל עשויה להיות גם קלט של השר הציגוני מן השכל הפועל, וזהו חלום של אמת, של תוכנתו ידע על העולם, ואף על העתיד. בנבואה, מדובר בקלט בעצמוה רבה יותר ובתוכן בהרי יותר (לייבושייזת של הנבואה, ראו ה-414-4).

ג) שלמות הכוח המדמה. שיא השלמות האפשרית של הכוח המדמה מעיקר הטבע המולד – לדעת הרמב"ם, הרמיון הוא צירוף של מרכיבים מצויאותיים, ונבולתו כוח הרמיון הם חכמה מולדת פיזיולוגית שאינה תלויה בחכמה חופשית ובלימוד, ואין האדם שולט בנבולת הרמיון, בעוד החפסה הרווחת בימינו היא שניתן לפתח ולשכלל את כוח הרמיון בנבולתו. המפיוולוגית של המוח, שהרי מרכיבי הרמיון משכללים ככל שהאדם נחשף למידע (ראו ש"י, מגילה, ע"ג 171). אהת כבר יודע – עניינתו של הרמב"ם לחלמיו שהספר מיועד לו, יוסף בן יהודה, ששם כהורת הנפש (ראו הקדמות, אהנית, להלמד). וכמוכן הדברים מופנים גם ללומד האידאלי של הספר, הדומה בדיעותיו לחלמיו הרמב"ם. שלמות הכוחות הגופניים הללו... באה רק בעקבות כך שהאבר וכו' – התנוונה המכניקת של האדם, כפי שנוסחו בפיוולוגיה היוונית העתיקה, כמינהג של מני ליות, הן גנאי מקדים להשיג את שלמות מידות האדם, ומתוך כך שלמות שכלית (הים, שנתה פרקים 2, פרק 111).

הביאור אהת, אה ימינו במובנו העתיק ניתן להמשיך כיום במידה מסוימת לפעולת החורפונים ולחילוף החומים באדם. אך אף המום שלו הוא בגודלו או בתנחתו או בעצם שלו... הרי אין התבולה נגד זה – במותי האנושית והפיזיולוגית היוונית.

3 פעולותיו של הכוח המדמה וכו' הרמיון נעזר בזיכרון דברים מוחשים שראה האדם, ומרכיב מחדש מרכיבים קיימים וצור צורה מחדשה, שלעיתים אינה מצויאות, כמו למשל "פגוס", המרכיב ממרכיבים מצויאותיים, וסו וכפניים (על הרמיון ויחוסו של הרמב"ם, ראו

הביאור מספק הבנה מעמיקה למושגים יסודיים ברמב"ם, כאן על פעולת הדמיון

הביאור מתוך דברי הרמב"ם בשאר ספריו

הדגשה, למילים שנכתבו במקור בעברית